

4 ΑΡΘΡΑ ΑΠΟΨΕΙΣ

- **A. Καμμάς**

Salâh Ad Dîn (Σαλαντίν)

Ένας ιππότης του Ισλάμ και της Οικουμένης

- **N. Χιωτίνης**

«Κρίση νομιμοποίησης κράτους και θεσμών»

με αφορμή ομώνυμη εκδήλωση του ΕΛΙΑΜΕΠ

- **K. Παπασταμούλης**

Ο ρόλος της τέχνης στην κοινωνία

- **I. Π. Γκερέκος**

Μουσείο εκκλησιαστικής τέχνης

στο Σαμπέζυ της Γενεύης

του Α. Καμμά*

Salâh Ad Dîn (Σαλαντίν)

Ένας ιππότης του Ισλάμ και της Οικουμένης

Ο Σαλαντίν (Saladin ή Salâh Ad-Dîn Yûsuf Al-Ayyûbî, 1138-1193) υπήρξε μία από τις ηρωικότερες και ευγενέστερες προσωπικότητες, όχι μόνο του μεσαίωνα και του Ισλάμ, αλλά και της ανθρωπότητας, ανά τους αιώνες.

Γεννήθηκε το 1138 στο φρούριο του Τικρίτ (Tikrit) κοντά στον Τίγρη ποταμό.

Η οικογένειά του καταγόταν από την πόλη Νιβιν (Dvin), στις εσχατιές του Αζερμπαϊτζάν (Azerbaïdjan) και ανήκε στη φυλή των Ραβαντιγιάχ (Rawādiyah), η οποία ήταν κλάδος της μεγάλης κουρδικής φυλής των Χανμπανιγιάχ (Hadhbāniyyah).

Ο πατέρας του Ναζμ Αντίν Αγιούμπ (Najm Ad-Din Ayyûb) και ο θείος του (αδελφός του πατέρα του) Ασαντ Αντίν Σιρκούχ (Asad Ad-Din Shîrkûh) ήσαν στρατιωτικοί και, λίγο μετά τη γέννηση του Σαλαντίν, εγκατέλειψαν το Τικρίτ για να εγκατασταθούν στη Μοσσούλη όπου μπήκαν στην υπηρεσία του Σουλτάνου Ζέγκι (Zengi ή Imâd Ad-Dîn Zinkî).

Σε αυτό το περιβάλλον, ο μικρός Σαλαντίν μεγάλωνε και εκπαιδευόταν υπό το άγρυπνο βλέμμα του πατέρα και του θείου του.

Όταν, λίγο αργότερα, πέθανε ο Ζέγκι οι δύο γιοι του μοίρασαν το βασίλειό του.

Ο πρωτότοκος Σαΐφ Αντίν Γκαζί (Saif Ad-Dîn Ghâjî) εγκαταστάθηκε στο Χαλέπιο (Alep) και ο δευτερότοκος Νουραντίν (Nûr Ad-Dîn Mahmûd) στη Μοσσούλη (Mossoul).

Ολόκληρη η οικογένεια του Σαλαντίν έδωσε τότε όρκο πίστης και υποταγής στον Νουραντίν.

Ο τελευταίος, πολύ ενωρίς, διέκρινε στο πρόσωπο του νεαρού Σαλαντίν τα πολλά και αξιόλογα προσόντα που τον έκαναν να ξεχωρίζει.

Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο ο νέος Σουλτάνος ανέλαβε προσωπικά την ευθύνη της πνευματικής και στρατιωτικής παιδείας του, εντάσσοντάς τον σε ειδική σχολή υψηλού επιπέδου που λειτουργούσε στην αυλή του.

Εκείνη την εποχή η δυναστεία των Φατιμιδών (Fâtîmides), η οποία εξουσίαζε την Αίγυπτο, σπαρασσόταν από την εμφύλια διαμάχη μεταξύ δύο γόνων της του Σαβάρ (Shâwar) και του Ντιργκάμ (Dirghâm) οι οποίοι διεκδικούσαν, καθένας για τον εαυτό του, το ύψιστο αξίωμα του Υπουργού (Ministre) - Κυβερνήτη της χώρας.

Η αδυναμία όμως επικράτησης του ενός επί του

*Ο κ. Α. Καμμάς είναι ιατρός ορθοπεδικός, Αντιπρόεδρος του ΤΕΙ-Α

άλλου τους ανάγκασε να αναζητήσουν συμμάχους εκτός Αιγύπτου.

Έτσι ο Ντιργκάμ επεζήτησε τη συμπαράσταση των Σταυροφόρων και ο Σαβάρ του Νουραντίν.

Ο τελευταίος δεν έχασε την ευκαιρία.

Όταν ο Σαβάρ τον επισκέφτηκε στη Δαμασκό, το 1164, για να του ζητήσει βοήθεια, ο Νουραντίν του παρεχώρησε ένα ολόκληρο στρατεύμα με επικεφαλής το στρατηγό Ασάντ Αντίν Σιρκούχ, θείο του Σαλαντίν, στο οποίο μετείχε ενεργά και ο ίδιος, ο εικοσιεπτάχρονος τότε, ανιψιός του.

Η εκστρατεία αυτή στέφθηκε με επιτυχία.

Ο Ντιργκάμ σκοτώθηκε και ο Σαβάρ, με την ουσιαστική βοήθεια του Ασάντ Αντίν Σιρκούχ, έγινε κυβερνήτης της Αιγύπτου.

Η συμμαχία όμως αυτή δεν επρόκειτο να κρατήσει για πολύ.

Ο Σαβάρ φοβούμενος τις επεκτατικές προθέσεις του Νουραντίν δεν δίστασε να ζητήσει, σε μυστικές διαβουλεύσεις, τις εγγυήσεις των Σταυροφόρων για την εδραίωση της κυριαρχίας του.

Η δυναστεία των Φατιμιδών, εξάλλου, είχε από πιο παλιά φιλικές σχέσεις με τους Χριστιανούς στους οποίους και εμπιστευόταν ακόμα και θέσεις κρατικών αξιωματούχων.

Η προδοσία όμως αυτή του Σαβάρ δεν έμεινε για πολύ μυστική από τον Νουραντίν ο οποίος, αντιλαμβανόμενος ότι με τη συμμαχία αυτή η Αίγυπτος θα έπεφτε στα χέρια των Σταυροφόρων, οργάνωσε νέα εκστρατεία υπό τον Ασάντ Αντίν στην οποία μετείχε και ο Σαλαντίν.

Η Αίγυπτος έγινε τότε θέατρο πολλών μαχών με αμφίροπα αποτελέσματα και η φάση αυτή έμελλε να κλείσει (προσωρινά) με μία ανακωχή μεταξύ Ασάντ και Σταυροφόρων σύμφωνα με την οποία τα δύο αντίπαλα στρατεύματα όφειλαν να απομακρυνθούν από τη χώρα.

Νέα όμως παραβίαση της συμφωνίας από τη μεριά του Σαβάρ και των Σταυροφόρων οδήγησε τον Ασάντ Αντίν Σιρκούχ -πάντα συνοδευόμενο από τον Σαλαντίν- σε τρίτη εκστρατεία στην Αίγυπτο η οποία κατέληξε, το 1168, σε παροπλισμό του Σαβάρ και ανάληψη της εξουσίας από τον ίδιο τον Σιρκούχ με το

αξίωμα του Βεζύρη του Καΐρου.

Λίγους μήνες αργότερα ο Σιρκούχ έφυγε από τη ζωή και τον διαδέχθηκε στο αξίωμα αυτό ο ανιψιός του, Σαλαντίν.

Η άνοδος του Σαλαντίν στη θέση αυτή αποτέλεσε και την απαρχή πολλών προβλημάτων στην άσκηση της εξουσίας του δεδομένου ότι μέσα σε ένα περιβάλλον παραδοσιακά Σιΐτικό, ο ίδιος Σουνίτης, αντιμετωπιζόταν σαν ένα ξένο και ιδιαίτερα εχθρικό σώμα.

Σ' αυτή όμως τη φάση της πορείας του απέδειξε ο Σαλαντίν τις τεράστιες διπλωματικές του αρετές.

Έχοντας ως κύριο στόχο να οδηγήσει την Αίγυπτο στην κηδεμονία των Αββασιδών (Abbāsides) οι οποίοι, από το 750 μ.Χ., κυριαρχούσαν στο Μουσουλμανικό κόσμο (και οι οποίοι ήσαν ορθόδοξοι Σουνίτες), προτίμησε αντί ανοικτής ρήξης με τη δυναστεία των Φατιμιδών (οι οποίοι ήσαν Σιΐτες - Ισμαηλίτες) το σταδιακό περιορισμό της εξουσίας των και, συγχρόνως, την ενδυνάμωση της προσωπικής του επικυριαρχίας.

Με πολύ προσεκτικά βήματα προχώρησε, τα επόμενα χρόνια, στην αντικατάσταση των Σιΐτων δικαστών και αξιωματούχων του κράτους από δικούς του έμπιστους Σουνίτες και στην ίδρυση Πανεπιστημίων που δίδασκαν τις επιστήμες κατά τη Σουνιτική αντίληψη.

Όταν πια αισθάνθηκε ότι είχε δημιουργήσει το φιλικό, γι' αυτόν περιβάλλον που του διασφάλιζε το επόμενο, ουσιαστικό, βήμα προς την ανατροπή της δυναστείας των Φατιμιδών διέταξε, την πρώτη Παρασκευή του μήνα Μουχαράμ (Muharram) του έτους 567 της Εγίρας (Hégire), δηλαδή το Σεπτέμβριο του 1171 μ.Χ. να μην επικαλείται πλέον το όνομα του Φατιμίδη Χαλίφη Αλ-Αντίντ (ο οποίος ήταν τότε άρρωστος και κατάκοιτος) αλλά του αντίστοιχου Αββασίδη της Βαγδάτης.

Δύο αιώνες εξουσίας του Χαλιφάτου των Φατιμιδών πήραν, την ημέρα εκείνη, ουσιαστικά τέλος για την Αίγυπτο, η οποία επανήλθε στους κόλπους της Σουνιτικής Ορθοδοξίας.

Τα αμέσως επόμενα δύο χρόνια (1171-1173) ο Σαλαντίν απασχολήθηκε αποκλειστικά και μόνο με την εδραίωση της εξουσίας του στην Αίγυπτο, δεδομένου

Σαλαντίν

Σαλαντίν

Άγαλμα του Σαλαντίν στη Δαμασκό (Συρία)

ότι αρκετοί πιστοί της δυναστείας των Φατιμιδών δεν μπορούσαν να αποδεχθούν την επικυριαρχία ενός Κούρδου Σουνίτη στα εδάφη τους.

Η αντίσταση όμως αυτή των αντιπάλων του, κύριος εκπρόσωπος των οποίων ήταν ο Ιμαράχ Αλ-Γιαμανί (Imārah Al-Yamanī) στην Υεμένη, δεν μπορούσε να επιτύχει το παραμικρό σε βάρος του ισχυρού πια Σαλαντίν.

Έτσι ακόμα και η προσωρινή παλινόρθωση της δυναστείας των Φατιμιδών στο Ασσουάν (Assouan) κατέληξε, πολύ σύντομα, άδοξα.

Ακριβώς τα χρόνια αυτά (1171-1173) ο Σαλαντίν αρνήθηκε ουσιαστικά τη συμμετοχή του στις εκστρατείες του Νουραντίν κατά του Βασιλείου της Ιερουσαλήμ, αφενός μεν γιατί ήταν απασχολημένος στο εσωτερικό μέτωπο της Αιγύπτου κατά των υπολειμμάτων της δυναστείας των Φατιμιδών, αφετέρου δε γιατί ήλπιζε ότι το Λατινικό κράτος της Ιερουσαλήμ θα μπορούσε να του χρησιμεύσει ως ανάχωμα της επεκτατικής επιθετικής πρόθεσης του Νουραντίν.

Τότε και μόνον ο τελευταίος αντιλήφθηκε ότι, χωρίς να το επιδιώξει, είχε ο ίδιος δημιουργήσει μια μεγάλη ανταγωνιστική γι' αυτόν δύναμη στους κόλπους του

Μουσουλμανικού κόσμου.

Η σύγκρουση ανάμεσα στους δύο ισχυρούς άνδρες του Ισλάμ φαινόταν πια αναπόφευκτη αλλά, κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας του στρατού του για εκστρατεία στην Αίγυπτο, ο Νουραντίν αρρώστησε με υψηλό πυρετό και κατέληξε, το 1174, σε ηλικία 59 ετών.

Ο θάνατος του Νουραντίν διευκόλυνε τα σχέδια του ευφυούς διπλωμάτη Σαλαντίν, ο οποίος έσπευσε αμέσως να δηλώσει υποταγή στον ανήλικο διάδοχο του εκλιπόντα Σουλτάνου, το γιο του Ας-Σαλίχ Ισμαήλ αλ-Μαλίκ (As-Salih Ismail al-Malik), χωρίς φυσικά να αναιρέσει ουσιαστικά την πρόθεσή του να ενώσει τη Συρία με την Αίγυπτο, υπό το δικό του σκήπτρο.

Την ίδια χρονιά (1174) έφυγε από τη ζωή και ο βασιλιάς της Ιερουσαλήμ Αμωρύ Α΄ (Amaury I) και τον διαδέχθηκε ο ηλικίας 14 ετών γιος του Μπωντουέν Δ΄ (Baudouin IV) ο οποίος, σαν ανήλικος τέθηκε, προσωρινά, υπό την εποπτεία του Ραϋμόνδου Γ΄ της Τρίπολης (Raymoud III de Tripoli).

Η συνετή πολιτική του Ραϋμόνδου - την οποίαν αργότερα ασπάσθηκε και εφάρμοσε και ο λεπρός βασιλιάς της Ιερουσαλήμ Μπωντουέν Δ΄, είχε ως αποτέλεσμα

την υπογραφή, το Μάιο του 1175, ενός συμφώνου ειρήνης με το Σαλαντίν ο οποίος αντιμετώπιζε ακόμα την ύπουλη πολεμική του Ας-Σαλίχ Ισμαήλ που εκδηλωνόταν με δολοφονικές απόπειρες αλλά και με εχθροπραξίες σε διάφορα επίπεδα, ενώ συγχρόνως δεν έλειψαν και οι συρράξεις με διάφορα στρατεύματα σταυροφόρων που δεν επηρεάζονταν από τους σταθερά προσηλωμένους στην ειρήνη ηγέτες του βασιλείου της Ιερουσαλήμ.

Η αποκορύφωση της παραβίασης της συνθήκης ειρήνης ήλθε, το 1181 από έναν ηγέτη σταυροφόρο, το Ρενώ του Σατιγιόν (Renaud de Châtillon), παλαιό πρίγκιπα της Αντιόχειας και κυβερνήτη του Κέρακ, ο οποίος επιτέθηκε σ' ένα εμπορικό караβάνι που κατευθυνόταν από την Αίγυπτο στη Δαμασκό, άρπαξε τα υπάρχοντά του και φυλάκισε στην πόλη του όσους γλίτωσαν τη σφαγή.

Η προκλητική συμπεριφορά του Σατιγιόν τόσον απέναντι στο Σαλαντίν όσον και απέναντι στον Γκυ του Λουζιγιάν (Guy de Lusignan), γαμπρό του βαριά άρρωστου από τη λέπρα βασιλιά Μπωντουέν Δ' που ασκούσε τα καθήκοντα του βασιλιά της Ιερουσαλήμ, εξόργισε το μουσουλμάνο ηγεμόνα ο οποίος, παρά την οργή του, συνέχισε μεθοδικά να οργανώνει το στράτευμά του για να κηρύξει, αρκετά αργότερα (1185), ιερό πόλεμο (Jihad) κατά των απίστων που οδήγησε, δύο χρόνια μετά στην αποφασιστική μάχη του Hattin (4 Ιουλίου 1187), στη συντριβή των χριστιανικών δυνάμεων, στην οριστική κατάκτηση της Παλαιστίνης από τους Άραβες και, τρεις μήνες αργότερα, στην πολιορκία και την πτώση της Ιερουσαλήμ.

Σε αυτή ακριβώς τη φάση του πολέμου αναδείχθηκε, με εντυπωσιακό τρόπο το μεγαλείο του Σαλαντίν. Απαγόρευσε άμεσα κάθε εκδικητική πράξη των νικητών (σε αντίθεση με τη σφαγή των μουσουλμάνων από τους σταυροφόρους στην κατάληψη της Ιερουσαλήμ), βοήθησε γυναίκες και παιδιά, επέτρεψε στους ηττημένους να πάρουν μαζί τους μέρος των αγαθών τους και παρέσχε κάθε ιατρική βοήθεια στους ασθενείς και τους τραυματίες.

Και όταν στην Αλεξάνδρεια οι κυβερνήτες των Γενοβέζικων πλοίων αρνήθηκαν να επιβιβάσουν τους ομόθρησκούς τους φυγάδες που δε διέθεταν τα απαραίτητα χρήματα για να πληρώσουν το ναύλο, χρειάστηκε να παρέμβει ο μουσουλμάνος Καδής της Αλεξάνδρειας, για να τους πείσει να ελαττώσουν το υπέρογκο ποσό που ζητούσαν, προκειμένου να επαναπατήσουν τους εξαθλιωμένους πρόσφυγες.

Η πτώση της Ιερουσαλήμ ήταν το αίτιο της επόμενης, τρίτης σταυροφορίας υπό την αρχηγία του βασιλιά της Αγγλίας, Ριχάρδου Α' (του Λεοντόκαρδου) και του βασιλιά της Γαλλίας, Φίλιππου - Αυγούστου.

Η μεσαιωνική ιστορία δεν έχει καταγράψει υψηλότερο πνεύμα ιπποτισμού μεταξύ αλλόθρησκων αντιπάλων, όσο ανάμεσα στο Σαλαντίν και το Ριχάρδο.

Όταν ο Ριχάρδος πληγώθηκε στη μάχη, ο Σαλαντίν του διέθεσε τον προσωπικό του γιατρό, τον ονομαστό Μωυσή Μαΐμονίδη, για να τον περιθάψει.

Και όταν, στη μάχη του Αρσούφ (1191) ο Ριχάρδος έχασε το αλόγο του, ο Σαλαντίν του χάρισε άμεσα δύο υπέροχα αραβικά για να του το αντικαταστήσει.

Τέτοιες ήσαν οι σχέσεις μεταξύ των δύο ηγεμόνων που από κοινού ήλθαν σε συμφωνία να παντρευτεί ο αδελφός του Σαλαντίν την αδελφή του Ριχάρδου.

Και μπορεί ο γάμος αυτός να μην πραγματοποιήθηκε και η Ιερουσαλήμ να μην επανακτήθηκε από τους σταυροφόρους, η συμφωνία όμως μεταξύ των δύο αντιπάλων, να είναι ελεύθερη η πρόσβαση της ιερής πόλης στους χριστιανούς προσκυνητές τηρήθηκε από τους Άραβες στο ακέραιο.

Το όνομα Salâh ad Dîn σημαίνει, αραβικά, «ακεραιότητα (του χαρακτήρα) και τιμότητα στην πίστη», ιδιότητες που δικαίωναν την προσωπικότητα του μεγάλου Άραβα ηγέτη, τόσο κατά τη διάρκεια της ζωής του όσο και στην επιτύμβια επιγραφή του που καλούσε το Θεό να του «αποδώσει την τελευταία του κατάκτηση, τον παράδεισο».

του Ν. Χιωτίνη*

«Κρίση νομιμοποίησης κράτους και θεσμών» με αφορμή ομόθυμη εκδήλωση του ΕΛΙΑΜΕΠ

Στις 7 Απριλίου 2011, σε μια εκδήλωση του ΕΛΙΑΜΕΠ (Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής), με τρόπο ιδιαίτερα αποκαλυπτικό τέθηκε ένα κρίσιμο για τη σημερινή Ελλάδα ζήτημα. Αυτό της «κρίσης νομιμοποίησης» κράτους και θεσμών (της). Η σημαντικότητα αυτής της αποκαλυπτικής εκδήλωσης συνίσταται στο ότι αφ' ενός ετέθη αυτό το κρίσιμο ζήτημα, αφ' ετέρου αποκαλύφθηκε η άποψη μεγάλης μερίδας της σημερινής ελληνικής διάνοησης και η επιρροή που αυτή ασκεί σε μεγάλο μέρος της ελληνικής κοινωνίας. Αν όχι όλες, τουλάχιστον οι περισσότερες μέχρι τώρα εκδηλώσεις του ΕΛΙΑΜΕΠ νομίζω πως κατατείνουν στα ίδια συμπεράσματα περί της πολιτικής που οφείλει να ακολουθήσει η σημερινή Ελλάδα, αυτή υπήρξε κατά τη γνώμη μου η αποκαλυπτικότερη.

Στην ανωτέρω εκδήλωση τέθηκαν από τον κύριο και αποκαλυπτικότερο (και ειλικρινέστατο) εισηγητή, η έννοια του Κράτους, η έννοια της Πολιτικής, η έννοια της Διακυβέρνησης, ο ρόλος του λαού και της κοινωνίας και ο στόχος της σημερινής Ελλάδας (ο στόχος δηλαδή που κατά τη γνώμη του πρέπει να έχει η σημερινή Ελλάδα). Οι υπόλοιποι εισηγητές - και οι αρεστοί ερωτώντες από το κοινό - απλώς

συμφώνησαν με τον εισηγητή αυτόν, διανθίζοντας το πάνελ και αιτιολογώντας τη δήθεν συζήτηση¹.

Στην εκδήλωση λοιπόν αυτή «δια βοής» επικυρώθηκαν ως βεβαιότητες οι παρακάτω απόψεις:

1. Πολιτική είναι ο τρόπος διακυβέρνησης.
2. Υπάρχει το «κράτος» και ο λαός. Το κράτος ως έννοια δε συζητείται, είναι κάτι δεδομένο, είναι αυτό που όρισε η Δύση. Ο ομιλητής όμως δεν προσπαθεί μήτε καν να το ορίσει, να ορίσει τουλάχιστον το κράτος υπό τη δυτική έννοιά του, ούτε θέτει ανάλογο ζήτημα. Από τους υπόλοιπους εισηγητές τίθεται ως εμπειρέχον νόμους που πρέπει απαραίτητως να είναι σεβαστοί. Βία και ανυπακοή (από πλευράς κοινωνίας) στηλιτεύονται μετά βδελυγμίας.
3. Η (νέο)ελληνική κοινωνία ανέκαθεν βρισκόταν σε προστριβή με το «κράτος» της. Μάλιστα σκωπτικώς ανέφερε πως η κοινωνία θέλει να γίνει κράτος - αυτό πρόκειται περί «ανατροπής», ανέφερε χαρακτηριστικά - και οικτρίζει το γεγονός ότι ο λαός θέλει να γίνει θεσμός. Στα ανωτέρω πρέπει να επισημάνουμε και την επίκληση από τους υπόλοιπους εισηγητές «ηγειών με πυγμή»,

*Ο κ. Νικήτας Χιωτίνης είναι καθηγητής της ΣΓΤΚΣ του ΤΕΙ-Α

προφανώς για να εμποδίσουν τις ανωτέρω «εκτροπές».

4. Η Ελλάς είναι Ανατολική χώρα, που θέλει και πρέπει να γίνει Δυτική

Στα ανωτέρω όμως έχουμε να παρατηρήσουμε τα εξής - πιστεύοντας πως με τον τρόπο αυτόν προσεγγίζουμε καλλίτερα τους λόγους της «κρίσης νομιμοποίησης κράτους και θεσμών» που διανύουμε, αλλά και οδηγούμαστε προς ουσιαστικότερη διερεύνηση των εννοιών της Πολιτικής, του Κράτους και των Θεσμών:

1. Πολιτική δεν είναι ο τρόπος διακυβέρνησης, τουλάχιστον δεν είναι μόνον ο τρόπος διακυβέρνησης. Η Πολιτική πράξη λ.χ. της ανέγερσης της Ακροπόλεως των Αθηνών, της κατασκευής της Αγίας Σοφίας, των μεγάλων Αρχιτεκτονικών Έργων στο Παρίσι, κ.λπ. - δεν έγιναν για λόγους «διακυβέρνησης», με τον τρόπο που εννοούμε σήμερα τον όρο αυτόν, ή τουλάχιστον όχι μόνο για τέτοιους λόγους. Ο Περικλής στον Επιτάφιο δεν εννοούσε έτσι την Πολιτική, ούτε ήταν έτσι η Πολιτική στο συντριπτικώς μεγαλύτερο μέρος της ιστορίας του ανθρώπου, αν όχι όλης, συμπεριλαμβανομένης της σημερινής εποχής. Η Πολιτική υπήρξε - και θεωρούμε πως εξακολουθεί να είναι - η έκφραση συλλογικών στόχων που δεν ήταν και δεν είναι μόνο οικονομικοί, υπήρξε (και εξακολουθεί να είναι) λειτουργία υπερβαίνουσα τη «διακυβέρνηση», με την έννοια που σήμερα δίνουμε στον όρο αυτόν². Μια απλή αναδρομή στην Ιστορία, θα ήταν γι' αυτό αποκαλυπτική. Το επιστημονικό λάθος, στο οποίο περιέπεσε ο εισηγητής της εκδηλώσεως του ΕΛΙΑΜΕΠ είναι κατάδηλον, αν όχι σκοπίμως πραχθέν.
2. Επίσης τεράστιο επιστημολογικό λάθος, η μη προσπάθεια ερμηνείας της έννοιας του «κράτους» και η αναφορά σε αυτό σαν να είναι κάτι το θεόσταλτο. Επειδή καταδήλως - το ανέφερε στη συνέχεια ύστερα από μια ερώτηση - εννοούσε το από την Εσπερία εισαχθέν, θα έπρεπε να ορίσει τουλάχιστον αυτό, αντί να το αφήσει έρμαιο απόψεων, που επέτρεψε την επίκληση «ηγειών με

πυγμή», την αδήριτο ανάγκη να επιβληθούν πάση θυσία οι νόμοι, τελικώς να ενοχοποιήσουμε το λαό για όλα τα κακά και κυρίως για το ότι δεν το σέβεται και δεν νομιμοποιεί το «κράτος και τους θεσμούς» και εκτρέπεται σε «ανυπακοή ή βία».

3. Ορθώς ανέφερε πως η ελληνική κοινωνία βρισκόταν σε προστριβή με το κράτος (της), πολύ κακώς όμως ειρωνεύτηκε την κοινωνία «που θέλει να γίνει κράτος» και το λαό που «θέλει να γίνει θεσμός»: πρόκειται σαφώς περί σκόπιμης αντιεπιστημονικής εκτροπής του ζητήματος. Ναι μεν η κοινωνία δεν είναι ή δεν είναι ακριβώς, κράτος, ούτε ο λαός είναι ή δεν είναι ακριβώς θεσμός, αλλά και το κράτος και οι θεσμοί προήλθαν απ' ευθείας από τις κοινωνίες και τους λαούς τους, σε όλο τον κόσμο, σε Ανατολή και Δύση, εκτός από μερικά νεώτερα κράτη που δημιουργήθηκαν ως προτεκτοράτα και πεισμώνως κάποια δυνατά κράτη, θέλουν να τα διατηρήσουν ως τέτοια. Τα κράτη όμως, τα Δυτικά - για να έρθουμε στα κατά τους εισηγητές του ΕΛΙΑΜΕΠ πρότυπα - δε δημιουργήθηκαν από μόνα τους, σαν κανονιστική αρχή που στάλθηκε από το Θεό. Τα κράτη αυτά δημιουργήθηκαν από τις κοινωνίες και τους λαούς, ως λειτουργικά εργαλεία ανάπτυξης τους και έκφρασης τους. Πέρασαν από διάφορα στάδια, φεουδαρχία, βασιλεία, αστικές τάξεις και συνδυασμούς όλων αυτών, αναλόγως των εκάστοτε συνθηκών και των εκάστοτε (συλλογικών) κοινωνικών στόχων. Έτσι φτάσαμε στα νεωτερικά έθνη-κράτη, που μάλιστα διαφέρουν μεταξύ τους, ως προς τη δομή τους και τον τρόπο λειτουργίας τους για την εξυπηρέτηση και ανάπτυξη του κράτους τους και των στόχων των λαών τους. Στην Ελλάδα επεβλήθη ένα συγκεκριμένο είδος κράτους ή η Ελλάδα βρέθηκε στην ανάγκη υιοθέτησης αυτού του συγκεκριμένου είδους κράτους. Σε κάθε περίπτωση όμως δε διαμορφώθηκε αυτό όπως στην υπόλοιπη Ευρώπη, με αποτέλεσμα τη μειωμένη λειτουργικότητά του και την διαρκή «προστριβή» του με την νεο-ελληνική κοινωνία ή με τις νεο-ελληνικές κοινωνίες. Οι λόγοι γι' αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό να ερευνηθούν. Είναι ιδιαίτερος υγιές φαινόμενο οι κοινωνίες να διεκδικούν λόγο

και ρόλο. Έτσι δημιουργήθηκαν και έτσι πρέπει να δημιουργούνται τα κράτη. Βεβαίως και δεν αμφισβητούμε τη μέχρι τώρα εξέλιξη της χώρας μας, έστω και με αυτό το επιβληθέν - ή επιλεγέν - κράτος, αλλά απαιτείται πλέον εξέλιξή του, δηλαδή η προσαρμογή του στα καθ' ημάς. Απαιτείται συλλογική χειραφέτησή μας, τα παγκόσμια παραδείγματα, συμπεριλαμβανομένων αυτών των ευρωπαϊκών κρατών, τα οποία είναι ιδιαίτερω χρήσιμα. Η σύγχρονη Ελλάδα έχει δώσει άλλωστε, συχνά όμως με πιασμένα, τέτοια δείγματα προσπάθειας χειραφέτησής της. Θα έλεγα ότι και ο σημερινός «Καλλικράτης» - η σημαντικότερη διοικητική μεταρρύθμιση από συστάσεως του νεοελληνικού κράτους - μπορεί να λειτουργήσει θετικά προς αυτήν την κατεύθυνση. Όσον αφορά τώρα στον αποτροπιασμό των ομιλητών απέναντι στην «ανυπακοή», θα ήθελα να τους θυμίσω πως αυτή υπήρξε στη βάση της φιλελεύθερης (πολιτικώς) στροφής των κοινωνιών και της διαμόρφωσης των συγχρόνων κρατών³. Ακόμα άλλωστε και η «βία» έχει πολλάκις δικαιωθεί: θυμηθείτε τον Αρμόδιο και τον Αριστογείτονα, αλλά και τον Αλέκο Παναγούλη που θεωρήθηκε ήρωας επειδή προσπάθησε να σκοτώσει τον δικτάτορα Παπαδόπουλο, θυμηθείτε και το Μαρξ, που διαβεβαίωνε πως «η βία είναι η μαμή της Ιστορίας», αλλά και το ότι η νεώτερη ελληνική υπόθεση προχώρησε πολλάκις με «βίαιους» τρόπους, όποτε αυτό χρειαζόταν (αλλά δυστυχώς και όταν δε χρειαζόταν).

4. Ας έρθουμε τώρα στη διακήρυξη και στη διαβοή αποδοχή της, πως «η Ελλάδα είναι Ανατολική χώρα, που θέλει και πρέπει να γίνει Δυτική». Εδώ θα έλεγα, επικαλούμενος τη νεώτερη Ιστορία της

- από το Μακρυγιάννη μέχρι τον Ίωνα Δραγούμη και από τον Περικλή Παννόπουλο μέχρι το Σεφέρη, τον Ελύτη, το Μίκη Θεοδωράκη και πάμπολλους άλλους, ανθισμένους στις επαρχίες και στα χωριά της, αλλά επικαλούμενος και τα οράματα της Δύσης γι' αυτήν - αυτά που δημιούργησαν το φιλελληνικό ρεύμα του 19^{ου} αιώνα, που βρήκε σε αυτήν διέξοδο από το οντολογικό κενό στο οποίο είχε περιπέσει η Ευρώπη - ότι η Ελλάδα δεν ανήκει ούτε «εις την Δύσιν» αλλά ούτε και στην Ανατολή. Η Ελλάδα ανήκει στην Ελλάδα, στην Ιστορία της και στο παγκόσμιο εκτόπισμά της και φέρει οικουμενική πρόταση νοήματος, το μόνο ικανό να συνομιλήσει με τα αντίστοιχα του διαμορφούμενου νέου θεάτρου της Ιστορίας, αυτά της Άπω Ανατολής και στις οποίες οικουμενικές προτάσεις στηρίχτηκε και στηρίζεται η ανθρωπότητα. Ομιλεί σχεδόν αυτούσια την πιο αρχαία γλώσσα, γλώσσα που φέρει τα πιο βαθιά νοήματα, οι περισσότεροι επιστημονικοί όροι έχουν ελληνικά ονόματα, οι σημερινές ανακαλύψεις ονοματίζονται με ελληνικές λέξεις, υπήρξε «η μαμή της Ευρώπης» - χρησιμοποιώ λόγια του J. Attali - και αποτελεί, για να μιλήσουμε με όρους γεωπολιτικής, την πύλη προς την Ευρώπη, για τις αναπτυσσόμενες με ξέφρενο ρυθμό χώρες της Ανατολής που σύντομα θα κυριαρχήσουν.

Τελειώνοντας θα ευχόμουν το ΕΛΙΑΜΕΠ, που απολαμβάνει ιδιαίτερου κύρους και επιρροής, να αποφύγει να διολισθήσει σε «Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής» με την έννοια της πολιτικής των εξωτερικών χωρών που ασκούνται στην Ελλάδα και να επικεντρωθεί στην πολιτική που ασκείται από την Ελλάδα έναντι των εξωτερικών της χωρών.

1. Εισηγητές ήσαν οι Απόστολος Δοξιάδης, Χαρίδημος Τσοκάς και Στέλιος Ράμφος. Τη συζήτηση συντόνιζε ο Δημήτρης Μητρόπουλος. Υπήρχαν κάμερες που κατέγραφαν τις ομιλίες, που φαντάζομαι να δημοσιευθούν, αν κάνω κάπου λάθος ζητώ συγγνώμη από τους εισηγητές.
2. Δες «Πολιτική και Πολιτισμός» Νικήτα Χιωτίνη, «Τεχνολογικά Χρονικά» του ΤΕΙ Αθήνας, Τεύχος 19, και δικτυακός τόπος ΚΕΠ - κίνηση Μίκη Θεοδωράκη, <http://www.mikis-theodorakis-kinisi-anexartiton-polliton.gr/el/articles/?nid=336>
3. Δες Πύργος Πολίτης: «Το Δικαίωμα της πολιτικής ανυπακοής και η φιλοσοφία του John Locke», εκδόσεις Έννοια, Αθήνα, 2004

του Κ. Παπασταμούλη*

Ο ρόλος της τέχνης στην κοινωνία

Στο ερώτημα για το ρόλο της τέχνης και μάλιστα σε καιρούς χαλεπούς όπως σήμερα, η απάντηση δεν είναι εύκολη και απλή, αλλά πολύπλοκη και σύνθετη, με απόψεις και συμπεράσματα φιλοσόφων και ανθρώπων του πνεύματος σε διάφορες εποχές.

Η παράθεσή τους, ίσως απαντήσει στην ερώτηση που κατά καιρούς τίθεται και βοηθήσει στην διαμόρφωση μιας πιο ξεκάθαρης άποψης.

Η τέχνη είναι κοινωνικό φαινόμενο, είναι ειδική δραστηριότητα της κοινωνικής ζωής που άμεσος σκοπός της είναι η δημιουργία του ωραίου. Πηγάζει από τη βαθύτερη ανάγκη του ανθρώπου να γνωρίσει όχι μόνο τον εαυτό του και τον κόσμο του, αλλά και τον άλλο κόσμο και τους άλλους ανθρώπους. Δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά μια κοινωνική λειτουργία που έχει προορισμό να βοηθήσει τον άνθρωπο, ώστε να ξεπεράσει τα προβλήματά του και να τον ενισχύσει στον αγώνα για πρόοδο.

Έχει ως αποστολή να εξυψώνει την αισθητική καλλιέργεια των ανθρώπων, ώστε να γίνεται εφικτή μια ανώτερη ποιότητα ζωής. Η σχέση τέχνης ανθρώπου είναι σχέση παιδαγωγικής, για το λόγο αυτό πρέπει η αισθητική καλλιέργεια να κατέχει σημαντική θέση στη ζωή του ανθρώπου. Είναι ισχυρό μέσο που μας

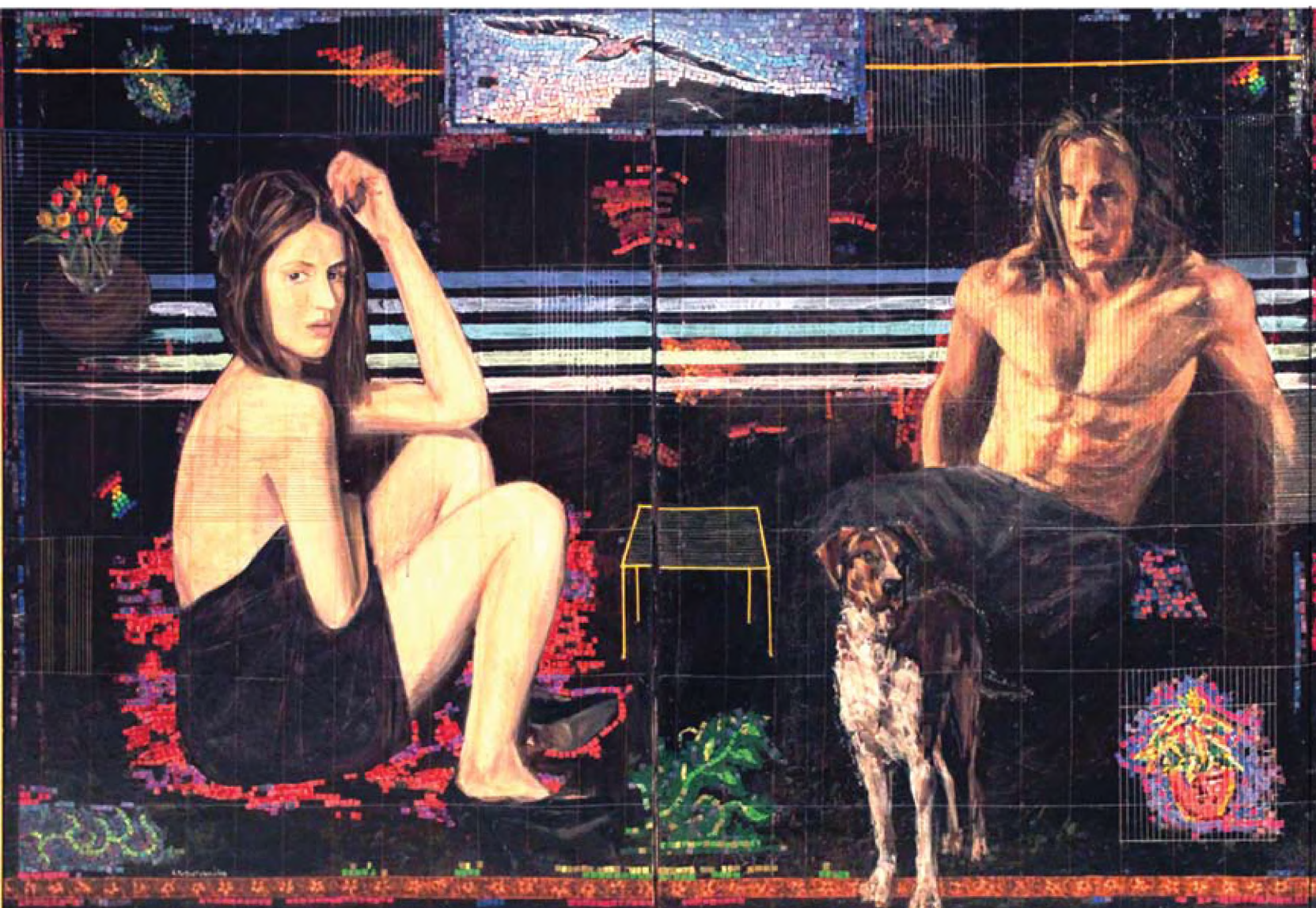
βοηθάει να γνωρίζουμε τον κόσμο, είναι υπέρβαση του χρόνου.

Αφυπνίζει τις πνευματικές ανάγκες του ανθρώπου κινητοποιεί, κοινωνικοποιεί και προσφέρει διεξόδους μέσα από τα μηνύματά της. Είναι ένα είδος γλώσσας και ένα μέσο επικοινωνίας και έκφρασης των συναισθημάτων και ιδεών του ανθρώπου. Από κοινωνική άποψη ενώνει τους ανθρώπους, προβάλλει κοινωνικές αξίες και συμβάλλει στη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας ενός λαού.

Ο Καντίνσκυ αναφέρει «η τέχνη δεν είναι δημιουργία χωρίς σκοπό, αλλά δύναμη που εξυπηρετεί την ανάπτυξη και την ευαισθητοποίηση της ανθρώπινης ψυχής».

Εάν με τη λέξη τέχνη, εννοούμε ότι κτίζεις σπίτια, ζωγραφίζεις πίνακες και φτιάχνεις γλυπτά ή σχέδια σε υφαντά, τότε καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχει άνθρωπος δίχως τέχνη. Οι αρχαίοι Έλληνες θεωρούσαν την τέχνη, όχι απλή τέρψη, αλλά παιδεία έξοχη για τους πολίτες. Η απουσία της τέχνης από τη ζωή τους ήταν αφόρητη γι' αυτούς. Η τέχνη γκρεμίζει τα σύνορα μεταξύ των πολιτισμών και είναι μια παγκόσμια γλώσσα, προσφέροντας την εσωτερική εμπειρία ενός άλλου πολιτισμού.

*Ο κ. Κ. Παπασταμούλης είναι ζωγράφος και καθηγητής στη Σχολή Γραφικών Τεχνών και Καλλιτεχνικών Σπουδών του ΤΕΙ-Α

Μυθολογία του έρωτα

Ο Φουκώ αναφέρει ότι τα έργα τέχνης διαθέτουν νοήματα και το νόημα είναι ζήτημα όχι τόσο επιθυμιών και των σκέψεων των καλλιτεχνών όσο της εποχής στην οποία ζουν και εργάζονται.

Ο Σοπενχάουερ γράφει «η τέχνη δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να αποτελέσει απομίμηση της φύσης, αφού την ξεπερνά».

Ο Σεφέρης σημειώνει «το ωραίο γίνεται αντιληπτό

διαφορετικά σε κάθε εποχή. Ο μεγάλος δημιουργός δεν είναι της εποχής του, είναι η εποχή του».

Τελειώνω την μικρή αυτή αναφορά για το ρόλο της τέχνης σημειώνοντας ότι η λέξη τέχνη προέρχεται από το αρχαίο ρήμα τεκείν-τικτω-γεννώ. Και κλείνω με τη φράση του Καντ, «Τέχνη δεν είναι να απεικονίζουμε ωραία πράγματα, αλλά να απεικονίζουμε ωραία τα πράγματα».

του Ι. Π. Γκερέκου*

Μουσείο εκκλησιαστικής τέχνης στο Σαμπεζύ της Γενεύης

Στις 3 Φεβρουαρίου 2011, εγκαινιάστηκε το νέο Μουσείο Εκκλησιαστικής Τέχνης του Ορθόδοξου Κέντρου του Οικουμενικού Πατριαρχείου, στο Σαμπεζύ της Γενεύης, παρουσία του Οικουμενικού Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου και άλλων επισήμων της Γενεύης. Το Ορθόδοξο Κέντρο θεμελιώθηκε με την έμπνευση, πρωτοβουλία και προώθηση του Οικουμενικού Πατριάρχου Αθηνάγορα (1966), εδραιώθηκε επί πατριαρχείας του Οικουμενικού Πατριάρχου Δημητρίου (1975) και διευρύνθηκε με την ίδρυση του Ινστιτούτου Μεταπτυχιακών Σπουδών Ορθόδοξου Θεολογίας με την πανχριστιανικής εμβέλειας πράξη του Οικουμενικού Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου (1996).

Το Κέντρο διευρύνει τις δραστηριότητές του και στέκεται άξιο στους σκοπούς για τους οποίους συστάθηκε. Φιλοξενεί πολυπληθείς πανορθόδοξες συνάξεις, συνέδρια ποικίλων διμερών θεολογικών διαλόγων, λοιπές διασκέψεις και επιστημονικά σεμινάρια.

Σκοπός του Μουσείου που δημιουργήθηκε, είναι να αποτελέσει διεθνές κέντρο προβολής της εκκλησιαστικής αλλά και κάθε άλλης μορφής τέχνης που συνδέεται με την παράδοση της Ορθοδοξίας. Να

προβάλλει με υπερηφάνεια τον μοναδικό θησαυρό της Εκκλησίας, τη σημασία της χριστιανικής τέχνης σε ένα ιδιαίτερα ευαίσθητο ελβετικό κόσμο.

Με το τρόπο αυτό, πραγματοποιήθηκε το όραμα του Οικουμενικού Πατριάρχου, κ.κ. Βαρθολομαίου, το οποίο έγινε πραγματικότητα με τη συμπαράσταση και προσφορά των μελών της οικογένειας Λάτση, στη μνήμη του πατέρα τους αιμνήστου Ιωάννη Λάτση, η οποία ανέλαβε όλες τις δαπάνες κατασκευής του κτηρίου και των εσωτερικών διαμορφώσεων των Μουσειακών χώρων, καθώς επίσης και τις δαπάνες μεταφοράς και ασφάλισης των αντικειμένων.

Ο υπογράφων το παρόν σημείωμα, διακατέχεται από αισθήματα ευγνωμοσύνης διότι είχε την εξαιρετική ευκαιρία να αναλάβει, μετά από ομόφωνη απόφαση της Ιεράς Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου, και του Ιδρύματος «Ι. Λάτσης», τη μελέτη και το γενικότερο σχεδιασμό των Μουσειακών χώρων και ιδιαίτερα να συντονίσει όλες τις προσπάθειες για την επίτευξη του σκοπού αυτού.

Η πρώτη συλλογή που φιλοξενήθηκε στο Μουσείο, παραχωρήθηκε από το Μουσείο Μπενάκη και αποτελείται από «κειμήλια του παρελθόντος» και θησαυρούς - καλλιτεχνικές δημιουργίες της Μικράς

*Ο κ. Ιωάννης Π. Γκερέκος είναι συντηρητής έργων τέχνης και αρχαιοτήτων - μουσειολόγος, πρ. επικ. καθηγ. του ΤΕΙ-Α

Ασίας και Ανατολικής Θράκης, που σώθηκαν χάρη στη συνειδητή επίγνωση της σημασίας τους από τους ανθρώπους που έστρωσαν και αν έχασαν τις Πατρίδες τους, διαφύλαξαν τα αναμφισβήτητα αυτά δείγματα του Πολιτισμού και της Παραδόσεώς τους.

Όπως είναι γνωστό, με τη σύμβαση της Λωζάνης, το 1923, επικυρώνεται η υποχρεωτική ανταλλαγή των ελληνορθόδοξων, πληθυσμών της Μικράς Ασίας και Ανατολικής Θράκης με τους μουσουλμανικούς πληθυσμούς της κυρίως Ελλάδος και των νησιών. Εξαιρούνται οι ελληνικές κοινότητες της Κωνσταντινούπολης, της Ίμβρου και της Τενέδου και μουσουλμανικές της Δυτικής Θράκης. Ειδικός όρος της σύμβασης προβλέπει τη δυνατότητα μεταφοράς από τους ανταλλάξιμους πληθυσμούς της κινητής τους περιουσίας.

Αυτό ήταν το νομικό πλαίσιο, το οποίο επέτρεψε στους χριστιανούς να φορτώσουν στα κάρρα, που τους μετέφεραν μακριά από τις πατρογονικές τους εστίες, τις κάσες, όπου είχαν ευλαβικά συγκεντρώσει τους θησαυρούς των εκκλησιών τους: εικόνες, σταυρούς, εξαπτέρυγα, χρυσοκέντητα άμφια και ό,τι άλλο πολύτιμο κατείχαν, όπως χειρόγραφα ή έντυπα βιβλία, χρυσόβουλα, φερμάνια, ακόμη και τη σφραγιδα της κοινότητας.

Η τύχη των προσφυγικών κειμηλίων, όταν έφθασαν στην Ελλάδα, ακολουθεί μια πορεία παράλληλη αυτής των προσφύγων. Στοιβάζονταν στις αποθήκες της Ακαδημίας, όπου τότε στεγάζονταν στο Βυζαντινό Μουσείο, και δημιουργούν ασφυκτικό πρόβλημα χώρου που λύνεται προσωρινά με τη μεταφορά ενός μέρους τους στους βασιλικούς στάβλους. Σε πρώτη φάση είναι 150 κιβώτια, κυρίως από την Ανατολική Θράκη και τις κοινότητες της Προποντίδας, αλλά συνεχίζουν σταδιακά να παραλαμβάνονται και κιβώτια από τις υπόλοιπες περιοχές. Συνολικά ο αριθμός πρέπει να ξεπέρασε κατά πολύ τα 250 κιβώτια, από τα οποία 38, που προέρχονταν από την Καππαδοκία και καταμετρήθηκαν, περιείχαν 2.833 κειμήλια. Σε αυτά πρέπει να προστεθούν τα μεγάλα πολύτιμα κομμάτια, όπως οι φορητές εικόνες και τα εκκλησιαστικά έπιπλα και όσα φυγαδεύτηκαν μεμονωμένα.

Το 1928 ιδρύεται το «Ταμείον Ανταλλαξίμων Κοινοτήτων και Κοινωφελών Περιουσιών», με

σκοπό τη συγκέντρωση και διάθεση των κοινοτικών περιουσιών των προσφύγων στις νεοϊδρυμένες προσφυγικές κοινότητες.

Παράλληλα αποφασίζεται τα κειμήλια που έχουν αρχαιολογική, ιστορική και καλλιτεχνική αξία να διανεμηθούν στα Μουσεία του κράτους ως παρακαταθήκη.

Σήμερα ένα μεγάλο μέρος των προσφυγικών κειμηλίων βρίσκεται στο Μουσείο Μπενάκη, στο Μουσείο Λαϊκής Τέχνης και στο Βυζαντινό Μουσείο, όπου συγκεντρώθηκαν και οι περισσότερες εικόνες. Στο Μουσείο Μπενάκη η συλλογή των Ανταλλαξίμων, περιλαμβάνει περί τα 1.100 αντικείμενα με κυριότερες ομάδες τα ασημικά, τα εκκλησιαστικά κεντήματα και τα χειρόγραφα ή έντυπα βιβλία. Από αυτά η έρευνα ανέσυρε τα παλαιότερα βυζαντινά κομμάτια, ο μεγάλος όμως όγκος του υλικού χρονολογείται στη μεταβυζαντινή εποχή και στην τελευταία περίοδο πριν το '22, δηλαδή από το 16^ο αιώνα έως και το 19^ο αιώνα.

Η προέλευση των αντικειμένων αντιστοιχεί στις περιοχές όπου υπήρχε συγκεντρωμένος συμπαγής ελληνορθόδοξος πληθυσμός, στον Πόντο, στην κεντρική Μικρά Ασία και την Ανατολική Θράκη. Δραματική απουσία ο ελληνισμός των παραλίων της Μικράς Ασίας.

Όσα κειμήλια έγινε δυνατό να σωθούν από τις φλόγες, τα πυρά και τη βία φυγαδεύτηκαν στα απέναντι νησιά του Αιγαίου και όσα τελικά έφθασαν στη μητροπολιτική Ελλάδα κοσμούν τις εκκλησίες των προσφύγων. (Α. Μπαλλάν: «Θησαυροί από την Μικρά Ασία και την Ανατολική Θράκη», έκδ. Μουσείου Μπενάκη, 1992)

Το Μουσείο Μπενάκη στην προσπάθειά του αφενός μεν να προβάλλει τους θησαυρούς αυτούς στο κοινό της Γενεύης και γενικότερα Ελβετίας, και αφετέρου να συμβάλλει στην έναρξη της λειτουργίας του Μουσείου του Ορθόδοξου Κέντρου του Οικουμενικού Πατριαρχείου στο Σαμπεζύ, παραχώρησε τη συλλογή αυτή, η οποία αποτελείται από 90 περίπου κειμήλια. Στα αντικείμενα τα οποία αποτέλεσαν την πρώτη έκθεση του Μουσείου περιλαμβάνονται:

1. Επιτάφιοι χρυσοκέντητοι του 17^{ου} και 18^{ου} αιώνα, **2.** Ευαγγέλια του 18^{ου} έως και 19^{ου} αιώνα, **3.** Αρτοφόρια από το 1667 έως τον 19^ο αιώνα, **4.** Θυματήρια 18^{ου}

Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος,
Φορητή εικόνα 17^{ου} αιώνα,
από την Κωνσταντινούπολη, διαστ. 1,45 x 1,30

Επιγονάτιο, χρυσοκέντητο,
από την Κωνσταντινούπολη (1696),
έργο της Δεσποινέτας

Αρχιερατική Μίτρα (1739)

Αρχιερατικό εγκόλπιο
αμφιπρόσωπο, 16^{ου} αιώνα

Αρχιερατικό εγκόλπιο
αμφιπρόσωπο, 16^{ου} αιώνα

Αγιο Ποτήριο, 1729
από τη Μονή Ταξιαρχών
Καππαδοκίας

Σταυρός Αγιασμού,
18^{ου} αιώνα, από την Καισάρεια

Δοχείο Αγιασμού (1722)

Επιτάφιος χρυσοκέντητος (1723)
από την Κωνσταντινούπολη,
έργο της Δεσποινέτας

Δίσκος αργυρός - επιχρυσος (1866),
από την Καλλίπολη

Ευαγγέλιο (1710),
από τις Σαράντα Εκκλησίες (Kirkkilise)

Ευαγγέλιο (1801), από τη Μονή
Αγ. Ιωάννου Καισάρειας

και 19^{ου} αιώνα, **5.** Δισκοπότηρα 17^{ου} έως 19^{ου} αιώνα, **6.** Σταυροί λιτανείας από το 1689, **7.** Σταυροί αγιασμού του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα, **8.** Εξαπτέρυγα, **9.** Μυροδοχεία, **10.** Δίσκοι αντιδώρου από το 17^ο έως το 19^ο αιώνα, **11.** Στέφανα γάμου, **12.** Φορητές εικόνες, κ.ά.

Η κ Άννα Μπαλλιάν, ιστορικός τέχνης του Μουσείου Μπενάκη, με την αγάπη και ευαισθησία που την διακρίνει για αυτά τα ιερά αντικείμενα, συνέταξε τον κατάλογο των εκθεμάτων, στον οποίο αναλύει ιστορικά και αισθητικά το κάθε αντικείμενο στη Γαλλική και Αγγλική γλώσσα και διανεμήθηκε δωρεάν σε όλους τους παρευρισκόμενους με το πέρας των εγκαινίων.

Έπειτα από μελέτη των αντικειμένων της συλλογής και των υπαρχόντων χώρων, η επιλογή των προς έκθεση αντικειμένων έγινε σύμφωνα με τα παρακάτω κριτήρια:

α. Τη δυνατότητα ομαδοποίησης των αντικειμένων, ώστε να δημιουργούνται αυτοτελείς ερμηνευτικές ενότητες

β. Την αισθητική - καλλιτεχνική και την ιστορική τους αξία

γ. Την παλαιότητα και την αυθεντικότητά τους

Η προσπάθεια, σύμφωνα με τη μελέτη επικεντρώνεται στην παρουσίαση ολόκληρης της συλλογής, ο δε διατιθέμενος για την έκθεση χώρος υπήρξε ο καθοριστικότερος δεσμευτικός παράγοντας.

Το κτίριο

Η μελέτη διαμόρφωσης του Μουσείου στο Σαμπεζύ συντάχθηκε με σκοπό να εξυπηρετήσει την προσωρινή έκθεση της συλλογής του Μουσείου Μπενάκη, αλλά κυρίως έχει προβλεφθεί, ούτως ώστε, οι εγκαταστάσεις των εκθετηρίων και προθηκών να εξυπηρετήσουν και τη μελλοντική μόνιμη έκθεση μουσειακού υλικού, το οποίο συγκεντρώνεται και πιστεύουμε ότι σε διάστημα ενός χρόνου θα είμαστε σε θέση να χαρούμε και αυτή τη μόνιμη έκθεση.

Το νέο σύγχρονο κτίριο συνδέθηκε με το υπάρχον παλαιό και αποτέλεσαν ενιαίο σύνολο, σύμφωνα με την αρχιτεκτονική μελέτη και επίβλεψη του Αρχιτέκτονα Μηχανικού κ. Άρη Σερμπέτη, ο οποίος διαμένει και δραστηριοποιείται στη Γενεύη και τον οποίον ευχαριστώ από καρδιάς για την αρμονική και θετική συνεργασία που είχαμε.

Αποτελείται από το ισόγειο, το οποίο περιλαμβάνει τέσσερις αίθουσες, τον όροφο, ο οποίος περιλαμβάνει τρεις αίθουσες και το υπόγειο με χώρους αναψυκτηρίου, W.C., εργαστηρίων συντήρησης και αποθηκών.

Το κτίριο φιλοξένησε τη συλλογή του Μουσείου Μπενάκη στις τρεις αίθουσες του ορόφου, ενώ στις αίθουσες του ισόγειου φιλοξενείται η έκθεση του πρωτοπόρου φωτογράφου Fred Boissonnas, «Οι Αποστολές στο Σινά 1929-1933». Η συλλογή που περιλαμβάνει 68 φωτογραφίες, αποτελεί και το κύκνειο άσμα του μεγάλου Ελβετού φωτογράφου, και ανήκει στον κ. Σπύρο Λάτση.

Σύμφωνα με τον καταμερισμό των ενοτήτων, της συλλογής του Μουσείου Μπενάκη, στις προθήκες της πρώτης αίθουσας του ορόφου, η οποία αποτελεί και την έναρξη της περιήγησης των χώρων του Μουσείου, τοποθετήθηκαν ιερά αντικείμενα προερχόμενα από την Ανατολική Θράκη. Η δεύτερη αίθουσα φιλοξένησε στις προθήκες και τα εκθετήριά της, ιερά σκεύη, εικόνες και κεντήματα από τον Πόντο και η τρίτη αίθουσα φιλοξένησε ιερά σκεύη, άμφια, κεντήματα, κοσμήματα και εικόνες προερχόμενα από τη Σμύρνη, την Κωνσταντινούπολη, την Καππαδοκία και την Ιερουσαλήμ.

Στη μελέτη έχει προβλεφθεί, οι ισόγειο χώροι να χρησιμοποιηθούν για τη φιλοξενία περιοδικών εκθέσεων, πωλητηρίου και αίθουσας πολλαπλών εκδηλώσεων, δεδομένου ότι έχουν άμεση έξοδο προς τον περιβάλλοντα χώρο του Μουσείου και προσφέρονται για εκδηλώσεις, οι οποίες κατά τους θερινούς μήνες είναι δυνατόν να επεκταθούν και στους εξωτερικούς χώρους.

Όλοι οι Μουσειακοί χώροι έχουν κατασκευασθεί με τις τελειότερες μουσειολογικές, διεθνείς προδιαγραφές, όσον αφορά στις περιβαλλοντικές παραμέτρους, τον τύπο και το ύψος της έκθεσης των αντικειμένων, τη διαμόρφωση - διαρρύθμιση, την τοποθέτηση των εκθεμάτων, τη ροή της έκθεσης, τα κείμενα των τοίχων και τις λεζάντες.

Απόψεις του μουσείου εκκλησιαστικής τέχνης στο Σαμπέζυ της Γενεύης